

яке тлумачить синергетику як «науку про складність». Складність як така є предметом вивчення теорії систем, вивченням яких займається ряд дисциплін. Коли одним з засновників синергетики Г. Хакен, розкриваючи своє розуміння складності, говорить про самоорганізацію, про різні види нестійкості, детерміністичний хаос, не лінійність, динамічні системи, коли І. Пригожин називає свою працю «Порядок з хаосу», коли Е. Ласло визначає предмет синергетики як загальні закони еволюції, всі вони говорять не про «складність» як характеристику структури системи, а складність її саморганізації, нелінійність еволюції. Тобто, еволюційний аспект складності, який до цього не був предметом дослідження.

Таким чином, сучасна епоха вимагає переосмислення ролі та межі дії методології дослідження освітніх феноменів, одним з яких є міжнародна освіта, у контексті постмодерної критики класичних систем методів. Звісно, методологія є певним набором інструкцій та правил, що забезпечує саме існування наукової спільноти та забезпечує довіру до її досліджень. Із постмодерної критики ми можемо запозичити важливий урок: потрібно відмовитися від догматизму та сліпої віри в метод. Тому у нашому дослідженні ми не зупиняємося на жодному з підходів, визначаючи його як найбільш «правильний» у дослідженні феномену міжнародної освіти. Лише залученні комплексу підходів та методологій дозволить найбільш оптимально та ефективно вивчити таку складну та міждисциплінарну систему.

Список використаної літератури

1. Гутман С. Образование в информационном обществе / С. Гутман. – СПб. : РНБ, 2004. – 94 с.
2. Каган М. Синергетическая парадигма – диалектика общего и особенного в познании различных сфер бытия / М. Каган // Синергетическая парадигма. – М. : Наука, 2002, – 115 с.
3. Меретукова З. Методология научного исследования образования / З. Меретукова. – Майкуп : АГУ, 2003. – 244 с.
4. Позняков А. Внешнеполитическая деятельность и межгосударственные отношения / А. Позняков. – М. : Наука, 1986. – 187 с.
5. Пригожин И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс. – М. : Прогресс, 1986. – 432 с.
6. Терепишчый С. Причины та витоки глобалізації освітнього ландшафту/ С. Терепишчый // Вища освіта України. – 2016. – №. 1. – С. 22-29.
7. Терепишчый С. О. Роль глобального та локального у структурі процесу глобалізації / С. О. Терепишчый // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2014. – С. 22-27.
8. Хакен Г. Информация и самоорганизация / Г. Хакен. – М. : Мир, 1991. – 240 с.
9. Bridges D. The Disciplines and Discipline of Educational Research / D. Bridges // Journal of Philosophy of Education. – 2006. – №40 (2). – P. 259-272.
10. Kukułka J. Teoria stosunkow miedzynarodowych / J. Kukułka. – Warszawa : SCHOLAR, 2000. – 343 с.
11. Mortari L. Phenomenology as Philosophy of Research: An Introduction Essay // Phenomenology And Human Science Research Today / L. Mortari, M. Tarozzi. – Bucharest: Zeta Books. – С. 9-56.
12. Söderqvist M. Internationalization and its Management at Higher-Education Institutions. Applying Conceptual, Content and Discourse Analysis: e-version / M. Söderqvist. – Helsinki, 2007. – Acces mode: <http://epub.lib.aalto.fi/pdf/diss/a206.pdf>
13. Terepyschchyi S. The concept of “knowledge society” in the context of information era / Sergii Terepyschchyi // Studia Warmińskie. – 2016. – № 53. – С. 77-84.
14. Van Manen M. Researching Lived Experience: Human Science for an Action Sensitiv Pedagogy / M. Van Manen. – NY : Suny Press, – 220 p.

References

1. Hutman S. Obrazovanye v ynformatsyonnom obshchestve / S. Hutman. – SPb. :RNB, 2004. – 94 s.
2. Kahan M. Synerhetycheskaya paradyhma – dialektyka obshcheho y osobennoho v poznanyy razlychnykh sfer bytyya / M. Kahan // Synerhetycheskaya paradyhma. – M. : Nauka, 2002, – 115 s.
3. Meretukova Z. Metodolohyya nauchnoho yssledovanyya obrazovanyya / Z. Meretukova. – Maykup : AHU, 2003. – 244 s.
4. Poznyakov A. Vneshnepolytycheskaya deyatel'nost' y mezhho-sudarstvennyye otnoshenyya / A. Poznyakov. – M. : Nauka, 1986. – 187 s.
5. Pryhozhyn Y. Poryadok yz khaosa. Novyy dyaloh cheloveka s pryrodoy / Y. Pryhozhyn, Y. Stenhers. – M. : Prohress, 1986. – 432 s.
6. Terepyschchyy S. Prychyny ta vytoky hlobalizatsiyi osvity'oho landshaftu/ S. Terepyschchyy // Vyshcha osvita Ukrainy. – 2016. – №. 1. – С. 22-29.
7. Terepyschchyy S. O. Rol' hlobal'noho ta lokal'noho u strukturi protsesu hlobalizatsiyi / S. O. Terepyschchyy // Visnyk Natsional'noyi akademiyi kerivnykh kadriv kul'tury i mystetstv. – 2014. – С. 22-27.
8. Khaken H. Ynformatsyya y samoorhanyzatsyya / H. Kha-ken. – M. : Myr, 1991. – 240 s.
9. Bridges D. The Disciplines and Discipline of Educational Research / D. Bridges // Journal of Philosophy of Education. – 2006. – №40 (2). – P. 259-272.
10. Kukułka J. Teoria stosunkow miedzynarodowych / J. Kukułka. – Warszawa : SCHOLAR, 2000. – 343 s.
11. Mortari L. Phenomenology as Philosophy of Research: An Introduction Essay // Phenomenology And Human Science Research Today / L. Mortari, M. Tarozzi. – Bucharest: Zeta Books. – С. 9-56.
12. Söderqvist M. Internationalization and its Management at Higher-Education Institutions. Applying Conceptual, Content and Discourse Analysis: e-version / M. Söderqvist. – Helsinki, 2007. – Acces mode: <http://epub.lib.aalto.fi/pdf/diss/a206.pdf>
13. Terepyschchyi S. The concept of «knowledge society» in the context of information era / Sergii Terepyschchyi // Studia Warmińskie. – 2016. – № 53. – С. 77-84.
14. Van Manen M. Researching Lived Experience: Human Science for an Action Sensitiv Pedagogy / M. Van Manen. – NY : Suny Press, – 220 p.

Куків О., Director of Directorate “Dypservis” General Directorate maintenance of foreign missions (Kyiv, Ukraine), Kiykov@ukr.net

Philosophical and methodological approaches of international education

There are the basic scientific and philosophical and methodological approaches to the study of international education in the context of the information age in the article. The author singles out synergistic and phenomenological methodology as the most optimal for the comprehensive study. We consider the traditional three-level structure and its methodological criticism is an attempt to analyze the problem through the prism of international education system and structural and functional approaches.

Keywords: international education, information society, synergy, phenomenology, methodology, philosophy of education, system.

* * *

УДК 261.7

Кіцул М. О., пошукач кафедри культурології, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), palamist@gmail.com

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СУЧАСНОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

Досліджуються основні принципи сучасної католицької педагогіки. Виявлено, що у центрі виховного і навчального процесу стоїть родина. Ставлення педагогів до учнів у всьому має бути аналогічним до батьківського, тобто відповідальним і милосердним. Релігійні знання та принципи у сучасній католицькій педагогіці учні мають перевіряти на своєму особистому досвіді. Результатом педагогічного процесу має бути формування релігійного відчуття, яке вважається вершиною раціональності. При цьому розум тлумачиться як здатність інтуїтивного розуміння, яка забезпечує цілісне пізнання реальності як залежної від Бога. Релігійне пізнання дозволяє актуалізувати особистість, долучити її до церковної та культурної традиції завдяки використанню енергії свободи та любові.

Ключові слова: християнська педагогіка, цінності, чесноти, свобода, любов.

Згідно із «Компендіумом соціального вчення церкви» католицьке виховання відбувається переважно у межах родини і не є плодом якоїсь певної системи, але скоріше самого духу родини, тієї неповторної атмосфери, в якій цінності проявляються та культивуються. «Родина відіграє абсолютно унікальну і незамінну роль у вихованні дітей. Батьківська любов, яка ставить себе на службу дітям, щоб допомогти їм сприйняти («e-ducere») найкраще від батьків, найповніше проявляється саме у вихованні. Будучи джерелом, батьківська любов стає також душею виховання, а отже, нормою, що керує всією конкретною виховною діяльністю, збагачуючи її найціннішими плодами любові: доброзичливістю, постійністю, добром, служінням, безкорисливістю і жертівністю» [1, с. 159–160]. Наголос на особливому значенні батьківської любові є основною ідеєю сучасної католицької педагогіки Франко Нембріні [2]. На думку цього італійського педагога, діти мають відчувати надійність батьків, те що вони разом із дітьми предстоять перед Богом, проходять крізь труднощі життя, віднаходять відповіді на складні виклики сучасності. Батьки не є непомилним авторитетом, але є саме надійним прихистком для дітей. Милосердне ставлення до дітей, які самі мають навчитися робити відповідальний вибір, також повинно завжди являти для дітей милосердя та любов Бога як небесного Отця. На думку Ф. Нембріні батьки покликані не передавати дітям суму знань чи приписів, цінностей чи чеснот. Батьки мають створити таку атмосферу, в якій би у дітей був правильний релігійний досвід, яким є досвід життя у присутності Бога. В акцентуації уваги на вирішальному значенні досвіду зустрічі із трансцендентним, досвіду звичайного життя із відкритістю до Бога, Ф. Нембріні слідує теології священника Луджі Джусані [3]. Цей видатний католицький богослов–проповідник організував після Другої світової війни в Італії рух «Спілкування і звільнення». У педагогічній практиці та популярному богослов'ї цього руху багато рис сучасного протестантизму, серед яких головна – свідомо культивування досвіду життя у любові, досвіду молитви, як живого духовного спілкування з Богом, досвіду зустрічі із живим Христом. Фактично, головною цінністю, прояв якої має забезпечити така педагогіка, є любов у різних її формах – від дружньої солідарності до родинного переживання, від захоплення до містичного досвіду. Як помічають самі Ф. Нембріні та Л. Джусані, це не є випадковістю, оскільки для сучасної людини лише любов є чимось дійсно достовірним та гідним віри, що і визнають сучасні богослови (Г. У. фон Бальтазар, Й. Ратцингер) [4; 5; 6]. Л. Джусані та Ф. Нембріні створили основні принципи сучасної католицької педагогіки, які потребують комплексного релігієзнавчого аналізу.

Стан дослідження. Педагогіка Л. Джусані та Ф. Нембріні стала предметом релігієзнавчого аналізу лише у роботі російсько–італійської дослідниці Дж. Сара [7], недоліком дисертації якої є апологетичний підхід до предмету розгляду. Дослідниця включає педагогіку Л. Джусані та Ф. Нембріні у широкий контекст богословських дискусій стосовно антропологізації релігійного дискурсу, співвідношення природного та надприродного в неотомізмі,

залишаючи поза увагою пошуки гуманізації виховання та освіти.

Метою дослідження є аналіз основних принципів сучасної католицької педагогіки.

Традиційно католицька теологія стверджувала, що людина по природі прагне абсолютного щастя. При цьому визнавалося, що повноти щастя не можливо досягти у цьому житті, для цього потрібний перехід до існування у благодаті, у надприродному способі існування, у містичній єдності у Богові.

Аналогічно, на думку теологів, людське природне прагнення до повноти пізнання всього існуючого може бути задоволеним лише у абсолютній мудрості, якою є Бог. Релігійне пізнання є більш універсальним, ніж результати пізнання окремих наук та філософської рефлексії. Особлива увага завжди зверталася на те, щоб довести, що філософія як тип світогляду навіть у найкращих взірцях метафізичного мислення не досягала справжнього універсалізму та дійсної цілісності знання. Звідси робився висновок про необхідність для задоволення людського прагнення до істини переходу кожного чесного науковця і мислителя на рівень релігійно–містичного та теологічного пізнання.

Такого роду теорія про співвідношення природних прагнень до повного і абсолютного щастя і знання зазначала систематичної критики. Послідовники ніцшеанської переоцінки цінностей, особливо – сучасні представники постмодерністичної філософії, наголошують на відсутності в людській природі спрямованостей бажання і розуму до універсальної повноти блаженства та мудрості. Визнання обмеженості людського існування та принципового різноманіття прагнень волі та розуму, неможливості універсального та цілісного пізнання, неможливості трансценденції до Бога – аксіоми такої філософії. Більше того, визнається відсутність загальнолюдської природи, а відповідно і її універсальних прагнень.

Прибічники численних філософських ідеалістичних та матеріалістичних течій, які не розділяють постмодерністичного релятивізму, вважають, що філософія дає універсальне знання та здатна вказати шлях до повноти людського щастя у земному існуванні.

Найбільш впливові класики сучасної католицької теології Л. Джусані та Ф. Нембріні намагаються переосмислити традиційну теорію співвідношення природного і надприродного, використовуючи методологічні ресурси екзистенціалізму, феноменології та герменевтики. Таке переосмислення відбувалося суголосно із установками теологічних систем видатних католицьких мислителів Кароля Войтили (папи Івана Павла II), Йосифа Ратцингера (папи Венедикта XVI), Г. У. фон Бальтазара, А. де Любака.

Перш за все Л. Джусані та Ф. Нембріні поновому осмислюють три гносеологічні категорії у їх співвідношенні: розум, віра і досвід отримують нове постметафізичне тлумачення. На думку католицьких теологів, розум – це здатність схоплювати в одному акті розуміння цілісність реальності та виявляти її сенс. Спрямованість на універсальний смисл властива розуму, як інстанції розуміння та інтуїтивного вбачання смислів. Але і розум, як світоглядна рефлексія, може виявляти сенси, які є непізнаваними, тасмичними. Пізнання – нескінченний процес здобуття нових знань, при якому

інтуїтивне та рефлексивне, досвідне та гіпотетичне дані у їх безпосередній життєвій єдності. Процес пізнання має у собі як необхідну складову момент віри завдяки якій відбувається прийняття реальності у її повності та цілісності. Л. Джусані наводить такий класичний приклад: учні у школі приймають на віру існування Америки, хоча самі не бачили її. Спонукає до такої віри їх реалізм, а не марновірство. Кінець–кінцем віра в існування Америки в учнів є результатом довіри до свідчень очевидців для яких буття Америки було предметом їх пізнавального досвіду. Л. Джусані виступає проти фідеїзму, що передбачає прийняття на віру того, що не може бути перевіреним у досвіді та не може бути зрозумілим розуму (у його широкому розумінні, як здатності схоплення смислу). Релігія для кожної особи має бути плодом її досвіду, в якому і формується відповідна особиста віра та особисте розуміння. Приймати будь–що без досвідної перевірки було б помилкою з гносеологічної точки зору та приниженням людської гідності з точки зору педагогіки. При цьому «досвід – це взаємозв'язок суб'єкта з реальністю, яка, будучи присутністю, впливає на суб'єкта і ставить перед ним питання чи проблеми. Людське життя – це відповідь на ці питання («відповідальність»), і відповідь надходить від суб'єкта» [8, с. 151], а не навпаки. Саме об'єктивістська феноменологія досвіду дозволяє не лише подолати суб'єктивізм, але й сформуванню розширене розуміння концепту «розуму». Л. Джусані зазначає: «Для християнської традиції розум – це відкритий погляд, чи, якщо використати порівняння, не «кімната», а «вікно», що відкрите у реальність, в яку цей погляд ніколи не входить повністю; реальність, якою людина володіє і якою він пізнає на досвіді як свою у тій мірі, в якій з нею зливається, їй підкорюється. Розум – це усвідомлення реальності во усій її цілісності. Тому релігійність – вершина раціонального початку, оскільки тільки вона стверджує цілісний смисл» [8, с. 131].

Релігійна педагогіка можлива лише через прийняття тих чи інших істин через перевірку особистим досвідом. При цьому обов'язок релігійної спільноти – явити універсальну церковну ідентичність («кафолічність») як оптимальний простір для зустрічі із трансцендентною реальністю. Л. Джусані та Ф. Нембріні намагаються уникнути суб'єктивізму, який зазвичай властивий релігійному досвіду, і породжує аномальне різноманіття протестантизму чи нових релігійних культів. Універсальний вимір релігійного досвіду забезпечується тим, що взірцем людяності вважається обличчя Боголюдини, явлене у Христі. А саме, Ісус являє характер Бога як люблячого і милостивого, мудрого і вірного. Так само Ісус являє дійсний характер людини. При цьому образ Христа є таким, що його неможливо сконструювати. Реальність іншої людини завжди несумнівна для досвіду, оскільки активність іншого може бути несподіваною і непередбачуваною для нас. Світ – інший, ніж ті картини світу, які конструює наш світогляд. Але найбільш реалістичними є образ Бога і образ людяності, явлені в Ісусі, оскільки вони найбільш непередбачувані, але будучи пізнані, викликають найбільшу довіру. Взагалі, Л. Джусані займає позицію реалізму, згідно із якою реальність завжди більша, ніж сконструйована суб'єктом картина світу, а тому при пізнанні та діяльності людина

постійно стикається із «надлишком даності». Цей «надлишок» нібито пов'язаний із тим, що усі предмети у природі та усі особи у соціальному світі крім себе самих являють ще й причину власного існування – трансцендентного Бога. Дійсно, для релігійного світогляду все існуюче є «символом чогось більшого». Л. Джусані та Ф. Нембріні намагаються довести, що таке бачення реальності характерне не лише для релігії, але й для всієї людської культури взагалі, що надає досвід переживання унікальних подій. Л. Джусані зазначає: «Бог – це подія, що перебуває серед нас... Що означає універсальна подія, на мій погляд, добре визначив Романо Гвардіні: «Коли людина переживає велику любов, все, що відбувається, стає подією у сфері любові» В цьому проявляється суверена сила особистості – все, що відбувається, знаходить у ній відгук і дістає новий образ» [8, с. 151]. Намагання побачити усе існуюче як результат діяльності Творця – це не лише намагання відкрити метафізичний вимір реальності, згідно яким Бог постійно підтримує існування світу. Л. Джусані та Ф. Нембріні вважають, що Бог постійно творить і людську історію. А саме, в особистій та колективній історії є моменти «долі», того, що людина сама не здатна змінити власною творчістю. Окрема людина живе ніби за сценарієм, хоча й може вносити окремі моменти своїх інтерпретацій. «Людина, в якій природа усвідомлює саму себе, в якийсь момент часу розуміє, що він – не першопричина свого буття і, відповідно, причина буття речей – поза їх. Це – прозоріння, яке може бути початком містичного пізнання» [8, с. 142]. Для пояснення власного бачення долі використовується наступна метафора. Життя – це кінофільм, який дивишся не з початку, і навряд чи додивишся до кінця, хоча есхатологічні події передчуваються і передбачаються. Для орієнтації у тому, що відбувається необхідна довіра до минулих поколінь, що свідчать про те, які саме події були у минулому, що мало і має сенс у всій історії, частиною якої стає життя сьогодишнього покоління. Довіра до традиції, до попередників перш за все є довірою до власних батьків, і така довіра є цілком раціональним вибором.

Взагалі, для педагогіки Л. Джусані та Ф. Нембріні характерною є абсолютизація теми батьківства і родини. Фактично саме родина є тією «великою реальністю» у яку, в першу чергу, приходять людина. І довіра до батьків є основоположною умовою можливості соціалізації особистості. У ході соціалізації відбувається усвідомлення індивідом як власної унікальності, так і універсальної людської основи для неї. У свою чергу, батьки спрямовані у своїх прагненнях до Отця, який може гарантувати правильність та осмисленість їх життя. Власну відкритість до Бога мають являти і вчителі, які покликані стати духовними батьками для учнів. Л. Джусані та Ф. Нембріні вважають, що батьки та вчителі не мають нав'язувати певні правила, претендувати на абсолютний авторитет і непомилність. Вони мають лише являти власне життя як таке, що відкрите до Бога, до долі, до пошуку смислу. Бог є джерелом релігійного досвіду, а батьки лише спонукають дітей до віднайдення такого досвіду.

Таким чином, сократівську маевтика, згідно із якою учень має сам відкрити у собі знання, інтерпретують у межах «релігійного емпіризму»: відкриття дійсного

Я та істинних сенсів реальності має відбуватися у межах релігійного досвіду. Поява такого досвіду має бути спровокована з боку вчителів і батьків. На думку Ф. Нембріні, учні відчувають чим насправді живе вчитель та батьки, і саме на це орієнтуються у своїх світоглядних пошуках, перевіряючи досвідом той світоглядний життєсвіт, який є у старших. При цьому те, що говорять вчителі, ті цінності, що проповідуються – все це учнями «виноситься за лапки». Прийняття релігії учнями як одного із шляхів власного життя можливе лише за умови, що вчитель живе у постійному діалозі з Богом. Мається на увазі «життя у присутності Бога», навіть якщо сам Бог «мовчить» і «залишається таємницею». Вчителі та батьки не можуть бути у своєму діалозі з Богом індивідуалістами, але їх релігійний життєвий світ можливий як частина універсального життєсвіту церкви, як нового людства. Л. Джусані наголошує: «Наголошувати на необхідності релігійної життя – це перший абсолютний обов'язок вихователя, тобто друга, люблячого і бажаючого допомогти людині на шляху до її долі. Людське завжди існує лише в індивідуумі, в особистості. Саме у постійному наголосі на цій необхідності – суть проповіді Ісуса Христа. Неможливо мати надію прийти до суті християнства, не піднімаючись до його джерела – пристрастної любові до особистості. Виключне знання людської природи, яким володіє Ісус і яке в Його словах і діях проявилось, спонукає Його владно закликати людину повернутися до своїх витоків, до релігійного відчуття» [8, с. 95].

Перевірка учнями християнства через особистий досвід передбачає повну свободу світоглядних пошуків. Л. Джусані та Ф. Нембріні вважають, що у підлітковому віці учні проходять кризу, відчуваючи абсурдність життя. Дійсний вихід із цієї кризи – лише у свідомому прийнятті релігії як основоположного життєстверджуючого досвіду. У світлі релігії, як відносин із трансцендентним Сміслом життя, усе набуває сенсу. Без релігії існування залишається пустим і не може бути нічим заповненим. Л. Джусані та Ф. Нембріні переконані, що при проходженні учнями життєвої кризи необхідно виключно позитивне ставлення з боку вчителів та батьків. У підлітків має бути надійний дім, куди вони можуть «повернутися». Ф. Нембріні наголошує: «Виховання – це велике милосердя. Це постійне прийняття іншого – ще до того, як він зміниться. Милосердя означає, що я люблю тебе до того, як ти змишся, до того як ти станеш таким, яким я хочу тебе бачити, до того, як ти закінчиш школу із гарними оцінками; до цього всього я люблю тебе, стверджую твою цінність, яка не залежить від якихось результатів чи очікувань» [2, с. 63].

Справжнє релігійне навернення, на думку Л. Джусані та Ф. Нембріні, як правило, є плодом підліткових світоглядних пошуків. Віднайдення родини, вчителів, друзів має сприяти позитивному вирішенню кризи і бути результатом цього вирішення. При цьому підліток «повертається» чи «навертається» не до абстрактної церковності чи релігійної культури, а до їх певних форм, втілених у духовних рухах чи спільнотах. Уся католицька церква уподібнюється потягу, локомотивом якого є Христос, але їхати потрібно у конкретному вагоні. Дорослі та підлітки вибираються певні спільноти та рухи, які більше їм подобаються, і

саме вони стають уособленням церкви взагалі. Для Л. Джусані таким рухом було спочатку студентське відділення «Католицької дії», а потім самостійний рух «Спілкування та звільнення». Ф. Нембріні належав до цього руху, був професором літератури в університеті, став засновником школи «Ля Трачча» у місті Бергамо заради навернення нового покоління до католицизму. Метою такого повернення є не залучення молоді до церковної активності, але надання для неї ресурсів для її розвитку, які має католицька традиція та культура. Л. Джусані стверджує: «Людина стає самою собою і рухається до своєї самореалізації через благодать. Як вона діє? Із світу природи можна навести прекрасну аналогію. Поставимо питання: як дитина стає чоловіком? Дитина отримує власне обличчя, самореалізується, стає дорослою унікальною особистістю, завдяки своїй належності до особливого об'єднання людей, до родини. Формування особистості дитини відбувається тим легше, чим у більшій мірі родина має власне обличчя, чим більше у ній свідомості та людяності. Особиста унікальність, індивідуальність, забезпечені саме традицією. В основі створіння лежить дивний парадокс: нескінченне різноманіття людських особистостей знаходиться у межах єдиного людського роду. Аналогічно людина йде назустріч своїй долі, самореалізується, знаходячись у родинній спільноті своїх братів по Христі» [8, с. 149–150].

Католицькі спільноти і священники, вчителі та батьки мають завжди бути «живими символами» Божественної Любові. Прийняття іншого – головна риса оновленої католицької ідентичності. Це прийняття іншого пов'язане із загальною установкою на позитивне ставлення до реальності та виявлення скрізь «слідів» «присутності» трансцендентного. Сам Бог є тією реальністю, яка завжди «інша», ніж людські уявлення про неї. Дійсні відносини з Богом можливі лише за умови загальної відкритості до інших, культури любові та дружби, толерантності та діалогу. Вершиною ставлення до іншої особистості та до іншого, яким є світ релігійної культури, є любов. Ф. Нембріні зауважує: «без любові немає засвоєння» знань, навичок, не буває перевірки гіпотез (тих, що стосуються наукового і релігійного знання) [2, с. 71–72]. «Людина вчиться тільки тому, що якимось чином вже любить» [2, с. 71]. Любов неможлива як щось нав'язане ззовні, вона може бути лише вільною, вона є плід особистої свободи [2, с. 70]. Любов учнів до вчителів та знань вивільняє величезну енергію, формує життєву залученість, дозволяє від оперування абстракціями перейти до живої передачі досвіду наукового пошуку, морального життя, релігійного відчуття [2, с. 69]. Переживання повноти життя повинно виховувати в учнях впевненість, що смисл життя є, і він – у їх безмежному щасті, яке можливе через зрілу любов, через реалізацію себе у родинних, соціальних, міжособистісних відносинах [2, с. 43].

Висновки. Дослідження основних принципів сучасної католицької педагогіки виявило, що у центрі виховного і навчального процесу стоїть родина. Ставлення педагогів до учнів у всьому має бути аналогічним до батьківського, тобто відповідальним і милосердним. Релігійні знання та принципи у сучасній католицькій педагогіці учні мають перевіряти на

своєму особистому досвіді. Результатом педагогічного процесу має бути формування релігійного відчуття, яке вважається вершиною раціональності. При цьому розум тлумачиться як здатність інтуїтивного розуміння, яка забезпечує цілісне пізнання реальності як залежної від Бога. Релігійне пізнання дозволяє актуалізувати особистість, долучити її до церковної та культурної традиції завдяки використанню енергії свободи та любові.

Список використаних джерел

1. Компендіум соціального вчення Церкви. – К.: Кайрос, 2008. – 549 с.
2. Нембрини Ф. От Отца к Сыну / Франко Нембрини. – К.: Дух і Літера, 2015. – 264 с.
3. Джуссани Л. Релігійне чувство / Луиджи Джуссани. – М.: Християнська Росія, 2004. – 188 с.
4. Бальтазар Х. У. фон. Достойна веры лишь любовь: Пер. с нем. А. Ярина. – М.: Истина и Жизнь, 1997. – 124 с.
5. Ратцингер Й. Введение в христианство. – М.: Культурный центр «Духовная библиотека», 2006. – 301 с.
6. Бенедикт XVI. Енциклика «Любов в истине» [Електрон. ресурс] / Папа Бенедикт XVI // Римско-Католическая архиепархия Божьей Матери в Москве. – Режим доступу: http://cathmos.ru/files/docs/papal_documents/Caritas_in_Veritate.pdf.
7. Сара Дж. Проблема человека в католической религиозно-философской традиции: дис. ... канд. филос. наук: 09.00.14 / Дзоффоли Сара. – Санкт-Петербург, 2016. – 210 с.
8. Джуссани Л. Христианство как вызов / Луиджи Джуссани. – М.: Християнська Росія, 1993. – 158 с.

References

1. Kompendium social'nogo vchenija Cerkvy. – K.: Kajros, 2008. – 549 s.
2. Nembrini F. Ot Otca k Synu / Franko Nembrini. – K.: Duh i Litera, 2015. – 264 s.
3. Dzhussani L. Religioznoe chuvstvo / Luidzhi Dzhussani. – M.: Hristianskaja Rossija, 2004. – 188 s.
4. Bal'tazar H. U. fon. Dostojna very lish' ljubov': Per. s nem. A. Jarina. – M.: Istina i Zhizn', 1997. – 124 s.
5. Ratsinger J. Vvedenie v hristianstvo. – M.: Kul'turnyj centr «Duhovnaja biblioteka», 2006. – 301 s.
6. Benedikt XVI. Enciklika «Ljubov v istine» [Elektron. resurs] / Papa Benedikt XVI // Rimo-Katolicheskaja arhieparchija Bozh'ej Materi v Moskve. – Rezhym dostupu: http://cathmos.ru/files/docs/papal_documents/Caritas_in_Veritate.pdf.
7. Sara Dzh. Problema cheloveka v katolicheskoy religiozno-filosofskoj tradicii: diss. ... kand. filoz. nauk: 09.00.14 / Dzoffoli Sara. – Sankt-Peterburg, 2016. – 210 s.
8. Dzhussani L. Hristianstvo kak vyzov / Luidzhi Dzhussani. – M.: Hristianskaja Rossija, 1993. – 158 s.

Kitsul M. O., competitor of the Department of Cultural Studies National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), palamist@gmail.com

Basic principles of modern Catholic pedagogy

The article explores the basic principles of modern Catholic pedagogy. It was revealed that the family is at the center of the educational and educational process. The attitude of teachers to students in everything should be similar to the parent, that is, responsible and compassionate. Religious knowledge and principles in modern Catholic pedagogy students should check on their personal experience. The result of the pedagogical process should be the formation of a religious feeling, which is considered the pinnacle of rationality. At the same time reason is interpreted as the ability of intuitive understanding, which provides a holistic cognition of reality as dependent on God. Religious cognition allows us to actualize the person, to introduce it to the church and cultural traditions through the use of the energy of freedom and love.

Keywords: Christian education, values, virtues, freedom, love.

* * *

УДК 130.122:37.013

Великодна Є. М.,
доцент кафедри виховання та культури здоров'я,
Комунальний вищий навчальний заклад
«Дніпропетровський обласний інститут
підсвідомості педагогічної освіти»
(Україна, Дніпро), iprojane@gmail.com

МЕДІА–ОСВІТА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР ПРОБЛЕМИ

Розглянуті питання забезпечення здоров'я людини в умовах становлення віртуального культурно-освітнього середовища та медіакультури. На основі використання системної та компаративістської методології, поєднання підходів соціальної філософії, медіа-філософії та філософії освіти розкрито малодосліджений аспект проблеми, пов'язаний з визначенням методологічних засад розгляду та конкретних особливостей медіа-освітнього впливу на особистість в умовах інформаційного суспільства. Показано роль медіакомпетентності у забезпеченні здоров'я людини в сучасних умовах. Обґрунтовано пріоритетність медіа-освіти як механізму попередження ризиків для здоров'я людини у віртуальному просторі.

Ключові слова: філософія освіти, особистість, віртуальний простір, медіа-освіта, інформаційне суспільство, здоров'я.

Забезпечення здоров'я особистості у медійно-інформаційному просторі в умовах відсутності можливості установлення жорсткого контролю над змістом інформаційних потоків з необхідністю носить пізнавально-освітній характер. При цьому мова йде не просто про розробку та впровадження спеціалізованих освітніх програм та проєктів, а про надання усьому освітньому процесу спрямованості на забезпечення здатності особистості до безпечної та здоров'язберігаючої діяльності у медійно-інформаційному просторі.

На сьогодні механізм трансформації освітньої діяльності у медійно-освітню з орієнтацією на розвиток та забезпечення здоров'я особистості формується у межах такого напрямку, як медіа-освіта. Медіа-освіта переживає процес соціальної та когнітивної інституціоналізації як галузь знання, а тому існує дуже багато підходів до її розуміння. Однак для нашого дослідження найбільш доцільним є аналіз медіа-освіти під кутом зору забезпечення здоров'язберігаючої спрямованості процесу інтеграції освітнього та медійно-інформаційного просторів.

Мета дослідження. Розвиток медіа-освіти обумовлений загальноцивілізаційними змінами, пов'язаними зі становленням медійно-інформаційного простору буття людини ХХІ ст. Сьогодні приходить нове покоління, яке у процесі власних соціалізації та навчання звертається до нового медійного ресурсу – Інтернету, і за допомогою цього віртуального світу намагається усвідомити своє місце у суспільстві. Враховуючи це, починаючи з 60-х років ХХ століття ЮНЕСКО активно підтримує й просуває в усьому світі концепцію медіа-освіти. Поняття «медіа-освіта» уперше було розкрито у матеріалах ЮНЕСКО в 70-і роки ХХ століття. При цьому під медіа-освітою слід розуміти навчання теорії й практичним умінням для оволодіння сучасними засобами масової комунікації (СМК), розглянутими як частина специфічної й автономної галузі знань у педагогічній теорії й практиці; його слід відрізнити від використання СМК як допоміжних засобів у викладанні інших галузей знань, таких як, наприклад, математика, фізика, географія [4]. Відзначимо, що перша навчальна програма з медіа-освіти була складена ще у 1959 році для школярів ХІ класів М. Маклоеном у Канаді [3, с. 228].